Ч. 197 (14.416). Львів, четвер 3. вересня 1936. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504·060, 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 229-41.
„ Друкарні: 229-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Убивство комунарами українського діяча

в Настасові, пов. Тернопіль.

Головним осередком комуністичної агітації на Північному Поділлі, веденої жидами з Тернополя, є велике чотиротисячне село Настасів, тернопільського повіту, звідки йде пропаганда на цілу околицю, головно на села Купчинці, Денисів та інші. Зокрема Настасів, Купчинці і Денисів, що здавна славилися радикальними селами, дали велику скількість голосів при виборах до сойму і сенату в 1928 р. (сам Настасів 800) на комунофільські сельробівські листи ч. 8 і ч. 19. На першому місці сенатських кандидатів листи ч. 19 (лівиця під проводом Кирила Вальницького, сьогодні високого большевицького урядовця в Москві) в 1928 р. стояв заможний трицятьморговий реемігрант з Америки Іван Бичек, що пізніше якийсь час був навіть солтисом (!) у Настасові, а й сьогодні вказують на нього як на одного з головних провідників місцевої комуни. Цей Бичек згуртував біля себе місцеве сільське шумовиння, між яким першу скрипку грав сільський лапсердак Михайло Ракочий. У цього Ракочого, крайнього бідака, є трилямповий радієвий апарат, а сам він убирається і жиє добре без роботи, що звертало увагу цілого села. У нього теж відбуваються часто сходини для слухання московської агітки через радіо, а в останніх часах приїзджала до нього з Тернополя якась жидівка в цвікері і якийсь молодий жидок та вели таємні наради з присутніми. Деякі сусіди звертали на це увагу місцевої поліції, але вона лишала в спокою і Івана Бичека і Михайла Ракочого. Треба було довгих заходів наших людей, щоб остаточно староство усунуло Бичека зі становища солтиса, якого піддержував дехто з місцевих поляків, супроти яких Бичек був завжди льояльний.

В неділю 30. серпня ц. р. було просвітянське свято у сусідньому селі Чорториия, на яке вибрався гурток настасівських комунарів під проводом згаданого Михайла Ракочого з наміром розбити це свято. Це їм не вдалося, а самого Мих. Ракочого добре ще й перетріпали.

Прогнані з Чорториї вернулись настасівські комунарі до Настасова, де тоді (неділя 30. серпня ц. р.) в год. 8. веч. відбувалася аматорська вистава у місцевій читальні „Просвіти". Скріпивши свої сили до числа 70 та узброївшися в залізні ломи й коли, а дехто і в пальну зброю, прийшли вони під домівку читальні (год. 8. веч.), де саме мала розпочатися вистава. Тут з місця тяжко змасакрували молодого читальника, парубка Михайла Завуляка. Зробився нечуваний крик і до напасників вийшли два поважні господарі: Семко Кураш, голова читальні і Михайло Лапчак, член виділу.

На них негайно накинулися комунарі й колами та ножами **тяжко їх змасакрували**, а найбільше просвітянського діяча й поважного селянина **Михайла Лапчака**, який з причини ран **помер у понеділок 31. серпня в тернопільському шпиталі.**

На цьому ще не кінець. Комунарі утворили негайно окремі боївки й кинулися по селі бити свідомих українських громадян і демолювати їх доми, при чому падали і стріли. В селі є станиця державної поліції і в критичному часі був на місці тільки один постерунковий. На нього теж хотіли накинутись комунарі і він навіть у своїй обороні вистрілив і зранив одного з комунарів, якого опісля арештовано.

Телефонічно повідомлено староство в Тернополі, звідки в понеділок 31. серпня ц. р. приїхав віцестароста д-р Новак і референдар Кудеревич, що змобілізували більший відділ поліції. Розпочалися ревізії, після чого арештували підозрілих. Точніший опис цього нечуваного погрому подамо пізніше. Здемольовано читальню й коло трицять домів.

Похорони жертви комуністичної масакри бл. п. Михайла Лапчака, відбудуться в середу 2. вересня ц. р. в Настасові заходом місцевих українських установ. Тяжко ранені Михайло Завуляк і Семко Кураш (голова читальні) борються зі смертю. Число легко ранених більше.

Наступ на Ірун.

БЕГОБІЄ. Авас подає, що повстанчі війська пішли в наступ і посунулися дещо вперед. Позиції червоних на горбі Тіріцот є далі під обстрілом повстанців. Гарматне стрільно впало на територію Франції біля французької граничної станиці. Повстанці бомбардують Ірун. Бомби наколїли в місті багато школи. Летуни націоналістичної армії уживають бомб важкого калібру. Міжнародним мостом переїхав шпитальний амбулянс, та перевіз на територію Франції недужих і ранених з Ірупу.

—o—

Червоні не щадять навіть шпиталів.

БУРҐОС, ПАТ. Літак червоних бомбардував Бурґос. Пять бомб упало в середмістю, дві на міст і дві на лічницю, де міститься 600 ранених і недужих. Три особи убиті 18 тяжко ранених.

Ройземан у Льондоні.

ЛЬОНДОН, ПАТ. В Льондоні кружляє вістка, що приїхав там відомий зі своїх виступів у ҐПУ Ройземан задля переведення докладного слідства в справі Сокольнікова і Путного. Ройземан був уже 1928. р. в Льондоні, коли переводив „чистку" в льондонській совітській амбасаді.

Оверський, вертається, як пишуть до Льондону, щоби поладнати урядові справи. Опісля повернеться до Москви, де виступатиме, як головний свідок у процесі Сокольнікова й тов. До Льондону „пустили" мабуть Оверського тому, що Совіти дістали від британського уряду позичку 10 міл. фунтів, а на умові є підпис Оверського. Щоби запевнити собі поворот Оверського до Москви, арештувало ҐПУ його братів Михайла і Юрія та держить їх як закладників.

Зізнання урядовців совіт. амбасади в Льондоні обтяжують дуже багато людей у Москві. Амбасада приказала своїм урядовцям заперечувати вістки про приїзд аґентів ҐПУ до Льондону.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Представник совітської амбасади заявив журналістам, що ні Ройземан ані інший аґент ҐПУ не приїздив до Льондону.

Брат Троцького в Барсельоні.

БАРСЕЛЬОНА, ПАТ. До Мадриду приїхав брат Троцького, щоби зорґанізувати соціялістичну молодь на взір совітського „Комсомолу".

—o—

Мізерія

нового шкільного року.

Львів, 2. вересня 1936.

Цьогорічні рефлексії з приводу нового шкільного року ще сумніші і прикріші, ніж щороку. Із попередніх турбот не минулась ні одна, зате прибавилось їх чимало. Старі турботи відомі: їх викликує нещасний наш шкільний стан посідання, питання національно-виховної вартости нинішньої польської і навіть української державної школи (програма навчання, особливо предмету історії, шкільні підручники, дух школи), високі шкільні оплати і страшна нужда української шкільної дітвори й молоді, мінімальна нинішня практична вартість школи як теоретичної підготови до здобуття матеріяльної життєвої екзистенції, вся проблема молоді і проблема безробіття інтеліґентських сил. Всі ці давні журби істнують і далі. Пауперизація і села і міста знову поширилась і поглибилась. Тимчасом виглядки здобути працю після закінчення школи ні трошки не зросли. В той спосіб збільшились труднощі посилати дітей до школи, — одночасно збільшились сумніви, чи взагалі варта дітей вчити, коли з тієї науки не буде хісна у вигляді кусника хліба.

Тому ці дві найбільш життєві проблеми є не від нині передовими *політичними* проблемами: вони зовуться боротьбою українців за рідну школу і боротьбою за доступ до державних та самоуправних верстатів праці, чи за таку допомогу українським господарським установам, щоб вони могли самі успішно ліквідувати безробіття фахово вишколеної і освіченої молоді. На обидвох полях маємо досі самі поразки. З підготовних українських вимог у ділянці шкільництва польська сторона не задовольнила ні одної. У нижчому шкільництві далі істнує „лекс Грабскі" без ніякої новелізації у користь українців, і навіть ті зутраквізовані (спольонізовані) школи, які на підставі рішення найвищих юридичних інстанцій повинні назад перейти на українську мову навчання (зутраквізовано, себто спольонізовано, їх без збереження навіть формальних підстав), — досі зберігають польську викладову мову і польський національний характер. Стан посідання у середньому шкільництві той самий, ба навіть справа віднови української державної ґімназії у Тернополі закінчилася невдачею: розвязка, яку найшла польська влада, не вдоволила українського громадянства і в будинку української школи далі істнує школа польська, а Поділля має далі 13 державних і 4 приватні польські ґімназії, та ні одної державної ґімназії української і 3 приватні. Без змін покищо справа вищого шкільництва і шкільництва фахового, себто ніякі позиції не вписані на ту чистеньку карту. Те саме в Галичині, те саме й на інших землях у Польщі з українським населенням, зокрема на Волині, де українське народне шкільництво все ще взагалі не істнує, а середнє шкільництво тільки у формі трьох приватних ґімназій. Полісся взагалі „не рахується", на Лемківщині царює вже не тільки „славлений „буквар", але й дві читанки українсько-польсько-лемківським волапіком.

Про мізерію у ділянці шкільних підручників ми саме недавно широко писали. Так само незмінною залишається справа заточенців-учителів, які всупереч виховним принципам (немов на іронію

подобає офіціяльний аргумент „для добра школи") перенесені далеко від рідного середовища і власних родин на захід, щоб учити польських дітей чужих їм вдачею і вродженими звичками, — так само далі отвертою залишається справа насичування народніх шкіл у Галичині українським учительським персоналом, замість імпортованого чужонаціонального, який очевидно не знає психіки дітей тутешніх. Незмінною справою залишилось „державне виховання" в його національно-польській інтерпретації, якої не може прийняти українське громадянство й українська педагогіка. Словом: у найменш здавалось би, політичній справі, у ділянці освіти й культури, польська сторона не поступилась на крок: у цій ділянці півтора року т. зв. нормалізація назверх, у практичних вислідах, фактично не істнує.

Те саме торкається питання безробіття. Справа принимання українських кандидатів до державних і самоуправних установ не посунулась ні кроком вперед. Зрештою, сьогодні при шаленому зрості польського безробіття і редукції етатів — це дійсно річ дуже складна: можнаб її розвязати тільки через створення відповідної скількости нових етатів, резервованих для кандидатів-українців, але про це, здається, не було ані мови.

Однак життя пливе і не хоче чекати, поки якась справа буде „зліквідована". Справа українського шкільництва та справа безробіття у селі і місті це безумовно ті дві головні причини, які викликують помітну, щораз більшу радикалізацію українських настроїв, і в користь непримиримого націоналізму і комунізму. Боротьба з цим радикалізмом страшенне важка, бо обидві ці ділянки залежні саме головно від становища державних чинників. І серед таких настроїв, серед розпучливої борні за хліб та боротьби за рідну культуру, — українські діти знову мусять вступати у шкільні мури, українська молодь знову мусить вибирати тип і рід школи. Якіж поради маємо давати рідній дітворі і молоді, — що радити батькам дітей у шкільному віці чи середнешкільних абсольвентів?

Перш усього слід протиставитись дефетистичній теорії про „надмір" української інтелігенції, якої нібито не слід продукувати з огляду на брак варстатів праці. Фактично, відповідно до загального числа народу української інтелігенції все ще далеко замало, фактично брак нам інтелігенції у ріжних ділянках. Тому не слід тримати молоді на безділлі по домах, тільки з останнього стягатись та посилати дітей до шкіл: до середніх і вищих шкіл, передовсім залежно від індивідуального хисту й нахилу дитини. Нема чого лякатись голодуючої інтелігенції: вкінці ліпше, щоб голодувала нація інтелігентів, ніж нація безграмотних. Далі, лунати має гасло національного виховання молоді: батьківський дім має доповнити браки державної школи, домашня лектура і виховання серед рідного середовища має доповнити те, чого не дає офіціяльна шкільна програма.

На превеликий жаль згадана загальна апатія погано впливає на реалізацію ідеї, про яку вже стільки разів писали українські часописи та казали ріжні сходини й анкети: основування бурс для української дітвори, які сталиб заборолом проти шкідливих ідей, що зроджуються серед пущеної самопасом середношкільної молоді, та які виховувалиб ту молодь у патріотичному дусі. Вкінці у новому шкільному році повинно вже раз прийти затіснення взаємин між старшим і молодшим громадянством: загальна ситуація українства, зокрема спільні наші журби й ідеали ставлять цей постулат на перше місце.

Сумні рефлексії з приводу нового шкільного року, а проте вони не можуть стати причиною зневіри. Це тільки стверджування фактичного стану, з якого висновок може і мусить бути оден: дальше вперто боротись за рідну школу, за рідну культуру, за освіту, за варстати праці, і в цій боротьбі не вгавати ні на мить, бо це боротьба за екзистенцію нації.

—o—

Наука про дитину — шкідлива „буржуазна" наука.

4. липня ц. р. Центральний Комітет ВКП(б) приняв постанову про засудження теорії й практики педольогії (науки про дитину), бо ця неука, мовляв, базується на псевдонаукових і протимарксистівських засадах та розходиться з усією практикою соціялістичного будівництва.

Не місце тут докладно зясовувати заслуги цієї розмірно молодої науки, досить вказати, що праці трьох найвизначніших основоположників педольогії — француза Альфреда Біне, німця Ернста Моймана та американця Стенлі Гола — встановили ріжні методи для вивчення інтелігенції шкільної молоді. З розвитком педольогії шкільна система збогатилася новими типами шкіл або спеціяльних кляс, що мають обслуговувати дітей, які щодо свого інтелектуального розвитку стоять вище (обдаровані) чи нижче (відсталі, малоздібні, недорозвинені), ніж нормальні діти того самого віку.

Педольогія до останнього часу знаходила признання і в Союзі Сов. Республик: тут істнувала ціла низка педольогічних кабінетів, виходили у світ педольогічні журнали і розвідки, відбувалися педольогічні зїзди, в педагогічних інститутах і технікумах викладали педольогію, як обовязковий предмет, і т. д. Правда, педольогія в СССР, як і всі інші науки, була підпорядкована в значній мірі директивам комуністичної партії. Вистане пригадати хочаб праці педольогів Сов. України, що доказували потребу втягати дітей дошкільного віку до участи в соціялістичнім будівництві і клясовій боротьбі або доказували шкідливість казки, як дитячої лектури. Ця підпорядкованість педольогії партійним доктринам доходила в СССР до того, що, як виходить з постанови ЦК ВПК(б) з дня 4. липня ц. р., на педольоґах лежала, між іншим, „контроля над політичними поглядами" (очевидно, учителів і учнів).

І ось раптом педольогію в СССР засудили на кару смерти.

Причина цієї несподіванки, як видно з пояснень згаданої постанови, полягає в тому, що педольогія це „буржуазна" наука, бо вона „ставить своїм завданням, з метою збереження панування експльоататорських кляс довести особливу обдарованість і особливі права на істнування експльоататорських кляс і „вищих рас", а з другого боку, фізичну й духову приреченість трудящих кляс і „нижчих рас".

Для ліквідації педольогії на всьому просторі Союзу Сов. Республик ЦК ВКП(б), між іншим, постановив: скасувати викладання педольогії, як окремої науки, в педагогічних інститутах і технікумах; розкритикувати (?! С.) в пресі всі теоретичні книги теперішніх педольогів; бажаючих педольогів-практиків перевести до категорії педагогів; переглянути школи для важковиховуваних дітей та перевести основну масу дітей з цих шкіл до нормальних шкіл.

Нема сумніву, що педольоги СССР не завжди стояли на висоті наукових завдань педольогії, що серед педольогів СССР не мало було осіб з недостаточною науковою кваліфікацією, але... чим завинила тут сама наука-педольогія?

Замість того, щоб підвищити кваліфікацію педольогів та звільнити педольогію, як і взагалі кожну науку, від підлеглости директивам згори, комуністична партія видала на педольогію смертний присуд.

Чи не доведеться тоді комуністичній партії віддати тій самій карі й інші „буржуазні" науки лише з тієї причини, що стоять вони там, в Союзі Сов. Республик, в суперечности з усією практикою соціялістичного будівництва?

Ст. Сірополко.

До обєднання!

За злуку всіх українських земель у ЧСР в одній автономній Підкарпатській Руси.

„Діло" вже подавало коротку вістку про те, що наші закарпатські брати обєднались у змаганнях за поширення автономії Підкарпатської Руси і за прилучення до неї всіх тих повітів з українським населенням, які тепер належать до Словаччини. В цій справі находимо ще в аграрній „Землі і Волі" (Мукачів) такі інформації:

„Радісним явищем у нас є, що дві **Народні Ради** нарешті спромоглися на спільний виступ **і випрацювали спільно меморандум щодо автономії.** В ньому, крім розписання виборів до сойму й уділення компетенції губернаторові, домагаються **прилучення до Підкарпатської Руси 13 політичних округ Словаччини, замешкалих українцями.** Цей виступ викликав живий рух на Західній Підк. Русі у Словаччині, де дня 16. м. м. до міста Пряшева зі всіх тамошніх околиць зійшлось до 70 делегатів, яким головував о. Невицький з Міжлаборець. На нарадах рішено домагатися злуки територій, заселених українцями, з Підк. Русю, і принято до відома одноголосно з великим одушевленням подання меморандів обох Народніх Рад.

Наради рішили утримувати постійний контакт з Народніми Радами й керуватися їхніми вказівками.

Цей меморіял двох Рад має вручити депутація президентові і всім міністрам. У складі тої делегації мають взяти участь і представники Західної Підкарпатської Руси.

Та коли з нашого боку напруженими силами **здійснюється спільний фронт для здобуття автономії** і на чоло наших політичних акцій ставиться справа саме автономії, до чого прямують спільними силами всі русини-українці по всіх партіях, як коаліційних, так і опозиційних, то рівночасно тутешні чеські урядовці ведуть акцію проти автономії. Ґазети повідомляють, що проти введення автономії подано понад 170 меморіялів, значить: рекордове число; тільки не можемо собі уявити після цього, як чехи уявляють собі співпрацю в тих партіях, в яких більшість мають українці, які домагаються введення автономії. Це зі сторони нашої чеської меншости є дивний і для нас ніяк незрозумілий поступок, який іде на шкоду консолідації на Підкарпатті".

У страха великі очі.

МОСКВА, 2. 9. ПАТ. Деякі большевицькі кола виявляють незвичайну ревність у підшукуванні невигідних „троцькістів". Місцева партійна організація в Челябінську закинула директорові фабрики співпрацю з розстріляним Драйцером і викинули його з партії. Це рішення уневажнив центральний комітет комуністичної партії, а дописувача „Ізвестій" з Челябінська викинули. Очевидно, що право кваліфікувати когось як троцькіста, застерегли собі центральні партійні органи.

—o—

Протирелігійні демонстрації французьких комуністів.

ПАРИЖ, 2. 9. ПАТ. Католицька преса підносить гострий протест проти комуністичних демонстрацій підчас віча в Шарж. Комуністи зорганізували пародію процесії і намагалися осмішити духовенство. Часописи пишуть, що така маніфестація — це святотатство. „Ле Кроа" пише, що епископ Версалю вислав лист до префекта департ. Секвани й Оази з протестом проти комунарських вискоків та з жаданням відповідних заряджень, щоби на будуче не допустити до святотатства.

—o—

Прогульковці на Волині небажані!

У „Курієрі Варшавському“ якийсь дописувач з приємністю стверджує, що — мовляв — волинський селянин кривим оком глядить на галичанина і галичанин не волиняка, хоч багато говориться і пишеться в українській пресі про братню єдність та що, не вважаючи на ту еверсію, сьогодні шляхом на Сапіжанку в напрямі Ковля йде українська агітація.

А тепер цікава і на перший погляд неймовірна, хоч дуже характеристична подія з життя. Кількох урядовців та студентів галичан з Бродів задумало було на роверах зробити маленьку прогульку по сумежних повітах Волині. Приїхали вони між іншим до Кремянця. Зупинились біля „Українського Банку“, бо хотіли там примістити свої ровери та дістати поміч для оглядин міста. Урядовці банку з невідомих ближче причин відіслали туристів-галичан до „Української Книгарні“, а книгарня відіслала їх до одної приватної особи. Але коли з хати тієї особи туристи вийшли на вулицю, їх тут-же задержала поліція, переглянула документи та відвела на постерунок. А там після довшої чи коротшої розмови взяль з наших туристів зобовязання, що вони негайно покинуть Кремянець та не будуть більше робити прогульки по Волині!

Кепсько, дуже кепсько стоїть видно справа з тривкістю і силою „волинської дійсности“, коли кількох прогульковців-студентів, які собі явно і славно в білий день роз'їжджають по краю, не маючи ніякої провини на совісти, коли такі прогульковці до того ступня „небезпечні“, що їх моментально усувають з волинського терену! А можеб так на Волині завести інституцію спеціяльного „інтурісту“ з кадром регіональних чічеронів, які показуватимуть туристам волинські патьомкінівські дива?!

—o—

З польської преси.

„Справа Дому Народнеґо“.

Свою статтю зперед двох днів ми закінчили делікатною, але — здавалося нам — досить ясною просьбою до польської преси, щоб тямила, що всім полякам булоб дуже неприємно слухати якихось адмоніцій і менторських поук українців під адресою Оссолінеум чи фондації Скарбка. Ця наша просьба, очевидно, не найшла зрозуміння у тої частини преси, яка кермується старою доброю засадою: „зле, коли сусіда зїсти жінку Калія, але добре, коли Калі зїсти чужу жінку“. І згідно з тою засадою відомий з джентельменства орган „Дзеннік Польскі“ (з 2. ц. м.) вмкварив передову статтю „Справа Дому Народнеґо“, яка є черговим зразком доброго знання теми, журналістичного хисту, но і найкращої волі.

Журналістичний хист слідний у тому, що автор тієї статті п. М. Ч. не заікнувшись зачерпнув пригорщу дат і фактичних даних зі статті „Діла“, забувши видно покликатись на джерело своєї мудрости. Але це дрібничка і за авторське право процесуватись не станемо. Зате, щоб ктось не подумав, що вся стаття „Дзенніка П.“ від початку до кінця оперта на інформаціях „Діла“, спростовуємо, що оригінальні відомости п. М. Ч. починаються від слів: „...Після війни українці піднесли претенсії на Народній Дім“... Реведяції! **„Після війни“...** А що було до того часу?! Як бачимо, знання історії Нар. Дому і боротьби за нього тут трошки шкутильгає. Коли п. М. Ч. запевняє, що „ситуація під політичним оглядом не є в цій справі зовсім ясна“, — то ми йому віримо: йому не є ясна, але взагалі вона така ясна, як сонічко в погідний безхмарний день. Очевидно, та „ситуація“ відразу затемнюється, коли чуємо такий винахід: „Бо в фактом, якому не перечить навіть „Діло“, що Народній Дім повстав завдяки ініціятиві виключно руських організацій, які в ніякій формі не підкреслювали ніколи своїх тенденцій і аспірацій українських...“ Вибачайте, п. М. Ч., але дуже просимо на „Діло“ без його відома і згоди не покликуватися. Коли „Головна Руська Рада“ це для п. М. Ч. установа, яка „ніколи не підкреслювала своїх українських тенденцій і аспірацій“, то це таке саме знання історії, як його наведене знання справи Нар. Дому. Адже навіть протеговані „Дзенніком П.“ „русини“ і „старорусини“ не анектували досі Головної Руської Ради, та й ми у згаданій недавній статті наводили одно речення з засадничої заяви тієї першої української новочасної політичної організації в Галичині, яка не залишає щодо свого характеру найменшого сумніву.

Вся дальша частина такої „наукової“ статті присвячена полеміці, чому нібм „Діло“ невдоволене з того, що новим адміністратором Нар. Дому іменований поляк. Автор статті покликується при цьому і на права вірителя (Банку Госп. Краєвого) і на звичаї співжиття і співпраці з доби „нормалізації“. Однак автор, висловлюючись саркастично про довги „Нар. Дому“, робить одну маленьку, але — здається нам — таки немаловажну помилку: забуває сердега, що тих довгів не зробили українці, тільки зробив **державний комісар,** який себе до української нації не зараховує. По-друге: ніхто з українців не має ніяких претенсій до вірителя, що дбає за свої інтереси; але вільно нам ствердити факт, що культурна установа, яка в останньому дні урядування української Кураторії фондації Н. Дому, себто 31 грудня 1919 р., не була обдовжена по вуха, і яка навіть у 1926 році ще виказувала фактичну готівкову надвишку, за часів державної комісарщини, за польських часів, за правління **„русского“** дійшла до стану матеріяльної руїни і вперше за своє істнування дістала **польського** адміністратора. Не бачимо, щоб це була велика причина для радости українців. Просимо знову перевести відповідні паралелі з якиминебудь польськими культурними фондаціями і признати, що в аналогічній ситуації п. М. Ч. також не радів би. Але, правда, тут теж мабуть обовязує подвійна мірка: „зле є, коли Калі...“

—o—

Замилювання очей.

Московська преса містить урядовий комунікат про рішення комісаріяту внутрішньої торговлі, яке забороняє експортувати та перевозити транзитом зброю та воєнні матеріяли до Еспанії й еспанського Марока. Заказ проголошено у звязку з умовою між СССР і Францією про невтральність.

Представником СССР іменували М. Розенберга, мабуть того самого, який ще недавно був заступником секретаря Союзу Народів.

Совіти зброяться і занедбують промисл.

МОСКВА, П.А.Т. Совітський уряд звернув всю свою увагу на збільшення воєнної продукції, а зате всі інші ділянки промислу занепадають і не виконують своїх завдань. „Ізвестія“ пишуть, що державна комісія ствердила, що плян будівельного промислу виконали тільки в 30—40 прц. Гостро скритикували на засіданні ради народніх комісарів діяльність деревляного і льняного промислу. Цей останній випродукував 15 міліонів метрів менше матеріялів, як мав випродукувати.

Багато допомогли Рідній Школі ті особи й установи, що подарували їй облігації народової позички. Хто має такі облігації, зволить негайно прислати на адресу: Рідна Школа, Львів, вул. Сикстуська 46.

Свята в краю.

СОКІЛЬСЬКЕ СВЯТО В РАДЧІ.

Село Радче станиславівського повіту святкувало 30. серпня ц. р. 30-ліття істнування місцевого сокільського гнізда. Для звеличання цього ювилею уладжено районове сокільське свято, на яке запрошено сусідні сокільські гнізда із Дрогомирчан, Креховець, Чернієва, Хриплина, Іваників та Станиславова І., які враз з радчанськими побратимами й посестрами виставили 372 руховиків і руховичок до вправ.

Вранці відбулася Служба Божа з панахидою за погибших і померших членів. А в год. 13-ій уставились на гарно прибраній площі перед великим портретом батька українського сокільства, побр. проф. Івана Боберського, відділи соколів, соколиць та доросту із дитячого садка до звіту. Звіт цей приняв відпоручник старшини „Сокола-Батька“ побр. М. Тріль. Побр. Н. Осталак, як один із членів-основників гнізда, в палких словах візвав українських громадян до підтримки сокільської організації. Урядуючий голова побр. І. Цюцяк привитав представників установ, гостей та вправляючих. Відтак справник побр. І. Пилипчак у гарному рефераті вказав на завдання сокільської організації. Привіти зложили відпоручник Старшини Сокола-Батька, представники Сокола І. та Філії „Просвіти“ в Станиславові. Дальша програма складалася із вправ вільноруч побратимів, посестер віночком, шабельками учасників, народніх танків, вправ на дручнику, поручах, в яких станиславівські руховики, передовсім побр. Новак, виказали знаменитий вишкіл, веж на кріслах, доліжкових вправ, підносу тягарів, у яких визначалися два брати Черняхівські з Гвіздця, показу боксу, інсценізації нападу татар та змагань у бігах і скоках.

Цілу програму, дещо за широку, виведено справно. Вишкіл вільноручних вправ, крім жіночих, за слабий. Інші точки цікаві і добре підготовані. В легкій атлетиці деякі змагуни ставили щойно перші кроки. М. Т.

СОКІЛЬСЬКЕ СВЯТО В ТАДАНЯХ.

Врешті й Тадані рушились. Горстка свідомих громадян узялась до інтенсивної праці й вислідом її було сокільське свято. Вже зранку (30. 8.) рух на площі. Посестри вбирають престіл на Службу Божу, побратими викінчують браму. В год. 10. відправили Службу Божу о. Сивенький та о. Любінець. Підчас Служби Божої співав місцевий сокільський хор. По гарній проповіди о. Сивенького присутні зібрали між собою 10 зол. на викупно „Українського Городу“ у Львові.

Пополудні при гарній погоді почалося свято. Мало публики — більше дивилося зза плота... Вправи почалися звітом перед відпоручником Сокола-Батька у Львові побр. Вол. Тихолізом та головою повітового гнізда в Камінці Стр. побр. С. Михайлишином. Здав звіт нач. гнізда побр. Притула. Грімким „Гаразд“ усі привиталися. Справність кроку виказалася в дефіляді. З Таданя йшов відділ побратимів у числі 18, посестер 20, учасників 21, доросту зі садка під пров. пос. Пасічник Зоні та рій (11 побр.) побратимів камінецького гнізда під проводом побр. Кошарського — разом 80 осіб. Як на Тадані, це вже досить велике число. Стрептів не приїхав, хоч обіцяв. До вправ вільноруч „Як квітки“ стануло 20 посестер. Вправи виведено досить добре. Учасники із завзяттям вправляли вязанку 4-тактових вправ С. Гайдучка, доріст садка вправляв вправи вільноруч, шабельками, ставив вежі і танцював справно „Гопака“. Досить справно виконав рій побратимів з Камінки Стр. тяжкі вежі. Вправами вільноруч побратимів (12) „Будуймо“ і танком „Катерина“ закінчено це гарне свято. Публика рясними оплесками нагороджувала виконавців по кожній точці — навіть „та зза плота“. Може й вони колись стануть в ряди.. Дзя.

АНҐЛІЯ ЗАБОРОНЮЄ СВОЇМ ГРОМАДЯНАМ БРАТИ УЧАСТЬ У ГРОМАДЯНСЬКІЙ ВІЙНІ.

ЛЬОНДОН, 2. 9. ПАТ. Тому, що багато анґлійських громадян бере участь у громадянській війні в Еспанії по обох сторонах, британський уряд рішився заборонити своїм громадянам вступати в ряди еспанських армій. В Ірляндії організують цілий відділ, який має боротися по стороні повстанців.

—o—

Під розвагу батькам і молоді.

(Що й де студіювати?)

Чимало української молоді покінчило цього року середню школу. Підчас ферій родичі, як теж їхні діти ломлять собі голову, що вибрати, куди їхати студіювати. Очевидно більшість цеї молоді манять університетські мури. Та, ба, факультети, які справді моглиб мати для нас велику практичну й національну вартість, з одної сторони нам недоступні (нумерус клявзус), а з другої дуже дорогі (10—15 тис. зол.), тай ще по укінченні вимагають величезних вкладів (медицина, дентистика....). Лише виймково ви- вінованим і щасливим одиницям вдається у тих ділянках осягнути по довгих трудах і високих коштах намічену ціль. Більшість молоді без пля- ну, без розмірковання на майбутнє — яку прак- тичну вартість дадуть студії в нашій важкій дійсності — чіпається чого може та вписується масово на право, фільософію, теольогію, вис. торг. школу, а інші таки прямо сидять дома.

Хоч нам треба як найбільше людей з висо- кою освітою, та сумний досвід з крізою і без- робіттям дав нам болючу лекцію, що ми може за багато викидаємо національної енергії й на- ціонального гроша на високі школи й це нам слабо рентується. Багато наших абсольвентів високих шкіл не проявляє великої ініціятиви, сидить без праці, живе в нужді, або працюють за винагородою, що не стоїть в ніякій пропор- ції до їхньої високої освіти та їхніх культурних вимог (нпр. машиновий друкар заробляє 80 зол. тижнево, а м-р прав, адв. практ. — 20 зол. мі- сячно!). Їхніж батьки матеріяльно напів зруйно- вані. Цей сумний стан повстає через:

А) нашу непривичку до пляновости й штуки передбачування,

Б) шабльоново традиційний роками втертий шлях на менше важні факультети університе- ту, — врешті

В) через наше може надмірне замилування до титулів, скажім менше делікатно, порожню титу ломанію (інжинір, доктор, професор, меценас, радник — це в житті дуже мило звучить!). Не про титули повинно нам іти, лише про конкрет- ну вартість у щоденному житті. В Америці, в Англії оцінюють людину не по свідоцтвах і нау- ковим шляхом добутих титулах, лише по цьо- му, що він **уміє зробити.** Це є теж випробником принятгя до праці. В Німеччині ведуть тепер живу кампанію проти студій для самого титу- лу й надуживання його під соціяльним оглядом по думці, що на вирівнення в суспільності за- слуговує людина, що може виявити в праці **максімум творчости.** Такий наскрізь життєвий і природний погляд мусимо й ми закорінювати на рідному ґрунті.

Не будемо повторювати, бо це постійно по- рушує українська преса, лиш замітимо корот- ко, що в нас ще багато ділянок праці й життя, які ми силою свойого природного розвитку мусимо взяти в свої руки. От хочби текстиль- ний, шкляний, паперовий, легкий залізний про- мисл і т. д. Можнаб навести цілу низку. Щоби братися до таких ділянок, треба в першу чергу добрих **фахівців-знавців,** яких саме нам брак. Існує в Німеччині цілий ряд зразково постав- лених всяких фахових 2—3-річних шкіл, де побіч теорії кладеться більший натиск на прак- тичну сторінку освіти. З цих шкіл на на- шу думку моглаб наша молодь багато скори- стати й відтак успішно працювати в користь для українського народу. В них переважно не вимагають матури, вистарчає 4—6 гімназ. кляс. Економічний гурток Українського Наукового Інституту в Берліні, щоби конкретно прийти за- інтересованій молоді й батькам з інформація- ми, подає нижче деякі німецькі фахові школи. Щороку виходить значний контингент абсоль- вентів Греко-катол. Малої Дух. Семінарії, яких не приймають на університет. Можеб частину цеї молоді спрямувати до тих шкіл?

Поручаємо ось такі фахові школи (побіч подаємо кількість цих шкіл у Німеччині):

1) **Гірничі** (20 шкіл), нпр. Кельн, Аахен, Айс- лебен..

2) **Будівельні** (73 шк.), нпр. Аугсбург, Бер- лін, Бремен, Бреслав, Хемніц, Гамбург, Кельн, Ляйпціг, Мінхен і т. д.

3) **Бібліотечні** (5 шк.), нпр. Берлін, Кельн, Ляйпціг...

1), 2) і 3) вимагають матури.

4) **Хемічні** (6 шк.), нпр. Берлін, Дортмунд, Штутгарт....

5) **Декораційні** (12 шк.), нпр. Берлін, Дрез- ден, Франкфурт н. М., Гамбург, Діссельдорф...

6) **Дрогерійні** (109 шк.), нпр. Берлін, Бре- слав, Данціг, Дортмунд, Магдебург...

7) **Дентистичні** (9 шк.), нпр. Берлін, Франк- фурт н. О., Ляйпціг, Мінхен, Дрезден...

8) Золотницькі (Edelmetallindustriefachschulen) (5 шк.), нпр. Берлін, Ганау (Гесс.), Пфорцгайм (Бад.)....

9) **Дрібного залізного виробництва** (4 шк.) (Eisen- Kleineisen- und Stahlwaren-Fachschulen). нпр. Шмалькаден, Золінген...

10) **Електротехнічні** (7 шк.), нпр. Берлін, Дортмунд, Франкфурт н. Меном...

11) **Прецизійної механіки** (Feinmechanikerfachschulen), (4 шк.), нпр. Берлін, Геттінген...

12) **Огородничі** (32 шк.), нпр. Оранієнбург к. Бер., Ессен н. Р., Ваймар, Вольбек...

13) **Шкляні** (3 шк.), Берлін, Бунцлав, Цві- зель...

14) **Мистецького промислу** (Kunstgewerbeschulen), (48 шк.), нпр. Берлін, Ерфурт, Франкфурт н. М., Ганновер, Ляйпціг....

15) **Кераміки, порцеляни і цеглярства** (11 шк.), нпр. Берлін, Штернберг, Мінхен...

16) **Цукорничі** (Konditorenfachschulen), (8 шк.), нпр. Штутгарт, Кельн, Бреслав...

17) **Косметики і фризієрства** (9 шк.), нпр. Берлін, Гамбург, Франкфурт н. М.....

18) **Кошикарські** (Korbflechtenschulen), (3 шк.), нпр. Ліхтенфельс (Бец. Бамберг), Гревенсіє- бах (Бец. Візбаден)...

19) **Малярсько-рисівничі** (49 шк.), нпр. Бер- лін, Дрезден, Мінхен, Франкфурт н. М., Нірн- берг....

20) **Сільсько-господарські** (806 шк.), (Höhere Landwirtschaftl. Schulen). — скрізь по цілій Німеч- чині.

21) **Машинобудівельні** (42 шк.), нпр. Аахен, Хемніц, Дортмунд, Гіссен, Кельн, Цвікау; Гам- бург і Кіль — корабельні машини.

22) **Молочарські** (23 шк.), нпр. Оранієнбург (Бец. Поцдам), Ванген (Альгой)...

о. О. ПРИСТАЙ

84

В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАВИЛОНІ.

Одна пані витягнула з торбинки великого банана й тицьнула його італійському жартівливому священикові, який скрикнув:

„Майте милосердя! Я їв сьогодні на снідання дуже добрі макарони і щойно травлю їх. Не булоб вам жаль, щоб я їх вернув?"

Ось так, на американський лад бавив він товариство, що аж захо- дилося від сміху. В Америці люди були свобідніші в поведінці, отверті, природні, при цьому чемні, привітні та услужні.

Італійці співали свої мелянхолійні й героїчні пісні. А їх мельодії навівали на мене поважний настрій. Мені виринула перед очима моя не- щаслива Вітчина, її поневолений нарід, пісні, танці, наші герої та невід- радна дійсність. Мимохіть подумав я собі: чи доживу я, щоб побачити своїми власними очима вільну й життерадісну українську державу?

В 10-ій годині були ми в Мунделайн. Вже з залізничого двірця було видно, що тут добре приготовилися до сьогоднішнього свята. Вздовж шляху були шатра, а біля них увихалися ті, що хотіли по аме- рикански використати сприятливу нагоду й зробити добрий інтерес.

Тут мав італієць своє шатро і розложені в ньому ріжні статуетки, хрестики, медалики, шкаплііри, чотки та італійські й англійські молитов- ники. Він викрикував на ціле горло до кожного прохожого, не пита- ючись, хто це, якої народности, та чи взагалі потребує його захвалю- ваного товару. Вперто вмовляв в кожного, що умре й не видітиме більше у своїм житті того, що тепер побачить в Мунделайн. Тому нехай кож- ний купить собі в нього щось на памятку, що по смерти залишить своїм дітям.

Біля цього крикуна розтаборився бувший салуніст, що через прогібіцію (законну заборону алькоголю) продавав явно тільки содову воду й ріжні прохолодні напитки. Інша річ, що потайки можна було в нього купити також горілку та самогон, які сховав десь у корчах.

Від залізничого двірця посувалась непроглядна маса народу. Ми йшли в сторону каплиці полями й лісом, продирались через кущі й пе- рескакували рівчаки та ручаї. Щораз частіше надибували ми юрбу па- ломників й оминали їх, щоб чим хутчій дістатись на місце. Ми колували й накладали собі дорогу; і так мусіли йти цілу годину, замісць потріб- них 15 хвилин, якби могли йти навпростець.

Поблизу самої каплиці журчав досить великий потік. Через нього переходилося мостом. Але біля того містка зглотилося стільки народу, що перепхатися туди було неможливо. До каплиці було всього пять хвилин ходу, проте дістатися до неї, ані суди Боже! Бралася розпука. Стільки ми перебули, заки дійшли сюди, а тут зперед самого порога треба вертатися назад?

Нарід хвилював то в один, то в другий бік. Чути було крик і плач дітей. Там хтось зімлів, тут щойно мліє, а сонце шкварить і пече. По обох кінцях мосту стояли американські жовніри, що перепускали людей лише малими гуртами, побоючись, щоб під більшою навалою не завалився міст.

Пропихаючись між людей, взявся о. Куцький хитрим способом промощувати нам дорогу. Він безнастанно кричав:

„Прошу пустити нас, бо ми вже й так спізнилися, а там в кап- лиці чекають на нас!"

Це допомогло нам дуже багато й ми дісталися до моста, де станули нам до помочі жовніри. А на другому боці річки вийшли ми на горбок, щоб відсапнути і бодай трохи відпочити. Звідсіля ми дивилися на річку, що мимохіть пригадувала нам Червоне Море й перехід жидів- ського народу. Бо й через цю річку переходили паломники. Панове та пані роззувались і босоніж бродили, щоб дістатись на другий бік берега..

В 11-ій годині були ми вже біля чепурної мунделайнської каплиці, що була просторніша від неодного костела. До середини не було треба нам пхатися, бо перед каплицею були гучномовці, що виразно переда- вали з неї спів, музику та проповідь. Також перед каплицею були си- дження для церковних достойників. Духовенство і нарід залягли ввесь простір кругом каплиці, загородивши, немов живим муром вступ до середини.

По Службі Божій, в 12-ій год., сповістив церковний церемонієр, що тепер буде одногодинна перерва на перекуску, а в 1-ій год. попо- лудні відбудеться процесійний похід з Найсвятішими Тайнами в долину парком, довкола озера й дорогою через ліс аж до битого державного шляху, та ним назад до каплиці.

На перекуску посунулись священики в поблизький лісок, черниці до провізоричних гостинниць, а кардинали та епископи до рефектаря в Духовній Семинарії. За священиками потягнувся я з о. Куцьким до наборзі зладжених кухонь. Звідтіля вертались вже деякі панотці — „ранні пташки", та несли в руках по дві „канапки" й каву, або в папен- деклевих тарілках якусь мішанину з мяса, що було сумлінно поперчене й пересолене. Ця перекуска для священиків була задурно. А світські люди їли те, що принесли чи привезли з собою.

Для нас обох, „пізних Іванів", забракло вже „канапок" і кави. Ми дістали на папендеклевій тарілці гаше — сікане мясо. Його я тільки покоштував і викинув псам у траву. Мій кумпан сторощив це й гуляш, але потім нарікав на кольки у шлунку... Авжеж, це була безплатна пе- рекуска.

23) **Млинарства і будови** млинів (2 шк.); Діпольдісвальде (Са.), і Нірнберг.

24) **Тапіцерські** (3 шк.), (Sattler-, Polsterer- u. Tapezierer-Fachschulen), нпр. Берлін, Франкфурт н. М., Гальдесгайм.

25) **Деревного різьбарства** (14 шк.), нпр. Ґарміш-Партенкірхен, Обераммерґау...

26) **Коронкарські** (Spitzenklöppelschulen) (42 шк.), в Саксонії і Баварії.

27) **Фільмові й театральні** (20 шк.), нпр. Берлін, Мінхен...

28) **Текстильні** (69 шк.), пр. Авґсбурґ, Хемніц, Крефельд, Форст (Ляузіц), Лямбрехт (Пфальц), Ройтлінґен, Шпремберґ (Ляузіц)...

29) **Годинникарські** (9 шк.), нпр. Альтона, Білефельд, Ґлясгітте (Са.)...

30) **Гарбарська** (спеціяльна) (1 шк.) — Фрайберґ у Саксонії.

31) **Кравецькі** (75 шк.), нпр. Берлін, Дрезден, Ляйпціґ, Минхен...

32) **Летунські** (20 шк.), нпр. Берлін, Франкфурт н. М., Дюссельдорф, Бремен, Кассель...

33) **Фахові жіночі** (179 шк.) у всіх містах для всіх звань.

24) **Жіночі господарські на селі — 28 шк.**

35) **Торговельні середні** (546 шк.): у всіх містах (в Берліні — 29).

26) **Кушнірські** (Kürschner-Fachschulen), одна школа (спеціяльна) в Ляйпціґу.

27) **Оптичні й фотографічні заведення** (9 зав.), нпр. Берлін, Дрезден, Єна, Мінхен...

28) **Корабельні** (20 шк.), нпр. Кеніґсберґ...

29) **Каменярські** (Steinmetzfachschulen), (5 шк.), нпр. Ашафенбурґ, Маєр (Надренія), Вунзідель (Бавар.)...

Це є лише загальний перегляд вичислених шкіл, які є майже в кожному більшому місті на терені Німеччини. Лише деякі звязані тісно з промисловими округами. Маємо під рукою спис усіх цих шкіл. Було би побажане, щоби фахівці з власної практики оголосили в пресі визначніші школи, та подали, в якій країні найкраще поодиноку ділянку студіювати. Деякі ділянки можна студіювати у таких школах і в Польщі. Хочемо поінформувати українське громадянство, як багато є родів фахового шкільництва, яку велику його кількість (2342 фах. шкіл) має Німеччина та яке широке поле до праці перед нами. В останніх часах число цих шкіл прибуває, бо теперішній режім, який попирає середній стан, збільшує їхню кількість.

Український Науковий Інститут в Берліні.
Економічний гурток.

СТУДЕНТСЬКІ СПРАВИ.

Висока Школа Політичних Наук при Українському Технічно-Господарському Інституті позаочного навчання в Подебрадах (Чехословаччина) оголошує впис студентів на І-ий зимовий семестр. Навчання триває шість семестрів, ведеться позаочною (кореспонденційною) методою. Завданням школи є дати пристосовану до українських умов теоретичну підготову для громадської, політичної й журналістичної діяльности. Програма ВШПН складається з восьми наступних груп предметів: 1) Загальна політика, 2) Держава й право, 3) Соціяльна політика, 4) Економіка, 5) Соціольоґія, 6) Журналістика, 7) Українознавство, 8) Ріжні предмети загального характеру. Разом це складає понад 650 лекцій.

Викладають професори Української Господарської Академії та інших українських високих шкіл. У дійсні студенти приймаються особи з закінченою середньою освітою. Особи без матури можуть вписуватися до школи, як курсанти. Після закінчення школи абсольвенти дістають фаховий диплом. Плата за цілий курс, рахуючи в те підручники з усіх предметів, що дістають студенти від школи на повну власність, — 1.900 корон чеських. Сплачується сплатами впродовж шести семестрів. Проспекти висилають на бажання інтересантів безплатно. На ширшу відповідь прикладати міжнародню поштову марку. Звертатися на адресу: **Ukrajinsky technicko-hospodarsky Institut. Podebrady. Tchecoslovaquie.**

Радіо та громи.

Щоденна преса подає в літі постійно вістки про великі матеріяльні шкоди та смертельні випадки від громів.

В одному селі — читаємо — грім вдарив у церкву, в другому зранив або вбив людину, деінде запалив стодолу, тощо. Виринає питання, як слід берегтися перед подібними випадками.

Як відомо, грім це виладування електричної енерґії у формі могутньої іскри між хмарами і землею. Грім вибирає собі здебільша найкоротшу дорогу тому, що повітря є для нього сильною перешкодою. Тим можемо собі пояснити, що громи вдаряють залюбки у високі дерева, будинки та церкви.

Як повітря є злим провідником електрики, так металі є добрими. Вони ставлять дуже малий опір електриці й тому вживають їх до розпроваджування електричного струму.

Щоб охоронитися перед ударами грому, ставимо на високих або високо положених будівлях громозводи. Тоді дорога грому є коротша (ближче хмар) та лекша (мідяний дріт громозводу ставляє дуже малий опір громові). Грім користає завжди з поблизьких громозводів. Виладування електрики громозводом до землі буває голосне або тихе. Вврецево та з солідного матеріялу виконания громозвід не розчаровує ніколи.

Погано, коли людину захопить буря у чистому полі. Зі згаданих уже причин не вільно ховатись під дерева, ані теж затримуватися на горбах. Також треба відкинути від себе металеве сільсько-господарське приладдя, як рискаль, граблі, вили тощо.

Швидке поширення радій насуває теж питання, що робити з радієвим апаратом підчас бурі. З радієвих авдицій знаємо, що коли надходить буря, спікери висильних радіостацій наказують уземлити антену. Кожний радіослухач знає, що це значить. Антена получена з уземленням відграє тоді ролю громозводу. Коли антена находиться на даху, грім вдаряє в антену та спливає уземленим дротом до землі. Тому теж головною річю перед бурею вилучити радієвий апарат, а антену получити при помочі антенового перелучника з землею. Хто не вилучує апарату підчас бурі, наражується легко на те, що грім вдарить в антену, перейде з антени до апарату і тимсамим до середини хати.

Недавно трапився такий жахливий випадок. Один із радіовідборців слухав радія підчас бурі.

Точно в 1-ій годині пополудні загомонів дзвін вежі каплиці, даючи знак, що зачнеться процесійний похід. Після цього озвався на майдані голос у ґучномовці, що закликав паломників до походу. Перші стали чвірками священики в ризах, за ними в „габах" чи альбах, потім без риз, а дальше ченці, черниці, шкільна дітвора, хлопці й дівчата в білих одягах. Щойно за ними йшли прелати, епископи, кардинали та врешті апостольський легат о. І. Бонзано з Найсвятішими Тайнами в дорогоцінній монстранції, що була історичним унікатом. Леґат їхав на моторовім наколеснику, а перед ним була поміщена монстранція в той спосіб, що в лінії його чола був Агнець (Гостія). Понад папським леґатом і монстранцією вилискувався до сонця бальдахим.

А нарід? Ішов з процесією, але й багато людей розбрилося вздовж дороги по обох її боках, ідучи лісом і левадами рівнобіжно з процесією. Інші вдоволялися тим, що повилізали на дерева й звідтіля приглядалися небувалому походові.

Надворі була задушлива літня спека й така тиша, що здавалося, ціла природа заперла в собі віддих, щоб тільки віддати належну почесть свому Сотворителеві. Цю непорочну тишу природи переривали лише хори своїм співом. Вони стояли вздовж цілої дороги, що тягнулася чотири анґлійські милі, куди переходила процесія. Кожний хор мав таблицю з написом, до якого народу він належав. Між хорами ріжних народів був також наш український хор.

Десь у половині походу донісся здалека глухий гркіт, немов би віз загуркотів по вибоїстій дорозі. Повіяв легенький і дуже милий вітер, що від нього кожний аж лекше віддихнув. Але небо залишилося ще погідне й дальше було парно. Це віщувало бурю, дощ або й гураґан, про що в Америці не тяжко.

Я оглянувся кілька разів в ту сторону, звідкіля заносило холодним та освіжним подувом. Щось за третім разом побачив я далеко на обрію хмаринку завбільшки доброї гуцульської кресані. Ще з пастуших часів знав я, що це значить. Тому звернув увагу о. Куцькому, що нам треба завчасу знайти собі сховок перед бурею. Однак на широких мунделайнських полях не було нічогісько пригожого, крім мосту на ріці, побудованого на староримський спосіб.

„Ось там наш сховок!" шепнув я свому товаришеві. „Спішімся!"

Заки ми добігли до моста, став накрапати дощ, а як ми були вже під мостом дощ перемінився в таку нагальну зливу, що погас ясний день і потемніло, немов уночі. З головної дороги зробилася річка. З дощем падав град і бив усіх однаково, в Івана та пана. Всі мимоволі скупались у своїх святочних одягах. Найліпше ще вийшов з цієї пригоди я, о. Куцький і кількох світських, що разом з нами сховались під мостом, та папський легат, бо його хоронив бальдахим.

Підчас спеки й зливи було захорувало 50.000 прочан, особливо жінок. Ними негайно заопікувалося лікарське поготівля, що мало вздовж шляху 50 полевих шпиталів, 200 лікарів, 500 доглядачок хорих з Червоного Хреста й 300 осіб іншої шпитальної прислуги.

Коли процесія щойно верталась до каплиці, ми вже вирушили в дорогу, щоб якнебудь вернутися назад до Шикаґа, де вечором мала бути спільна вечеря в честь наших чотирьох епископів. Проте ми вже спізнились... Бо залізничий двірець облягала стотисячна маса народу. Годі було зробити крок уперед. Тому почали ми пропихатися до виходу на поля, де розтаборилося приблизно 400.000 авт. З трудом дійшли туди, але вільного авта ніяк не могли дістати, бо всі були вже зайняті. Годину даремне стратили і врешті побачили, що доведеться нам ночувати під голим небом на мунделайнських полях, де справді мусіло перебути ту повів нас до одного з самоходів і сказав:

Нас зажурених обсервував якийсь панок, що приступив і запитався, за чим шукаємо, й чи нас бува не „обголив" (обікрав) хтось. Ми розповіли, в чім річ, а він сказав нам: „Не журіться, отці!"

Обіцяв, що знайде нам тексі-кеб, себто авто-таксівку. Несповна за пів години, коли ми вже хотіли відійти, вернувся наш незнайомий та повів нас до одного з самоходів і заявив:

„Цей пан приїхав сюди з нареченою і тепер вертається. Він візьме вас обох і завезе до Шикаґо".

„А хтож ви є?" запитав я нашого незнайомого добродія, що знайшов нам авто.

„Я детектив. Бачив я, що ви чогось шукали й були дуже заклопотані. Думаючи, що ви впали мабуть жертвою злодіїв, хотів вам помогти й таки поміг. Ґуд бай!"

Він зник, а ми поїхали. Молодий джентельмен завіз нас аж до нашого готелю. Тут я витягнув десятьдоляровий банкнот і хотів йому заплатити. Але він рішуче відмовився взяти, а коли я налягав на нього, то цей услужний американець лише прохав нас, щоб ми помолились за нього та за його наречену.

Ми були втомлені, заболочені та зголоднілі, але з усім тим хутко впоралися і в 10-ій год. ввечір пішли до готелю на заповіджену спільну вечерю. Тут застали всього кількох наших священиків і світських українців, а між ними д-ра Сіменовича й д-ра О. Назарука. З епископів не було ніодного. Всі вони спізнились, бо через величезний здвиг народу не могли загодя видістатися з Мунделайну.

Вибила 11-а година в ночі, а їх ще не було. Присутні почали непокоїтись. Лікар д-р Сіменович, найстарший (не віком, а побутом в Америці) наш емігрант хотів трохи підбадьорити гостей та оповідав жартівливо та поважно якто поводились тут перші українські переселенці. Але він не поправив поганого настрою присутніх. Таксамо не вдалося це д-рові О. Назарукові, що став говорити про життя українців на канадійських преріях. Всі були знеохочені та квасні.

Побачивши, що вечір змарнований і нема вже надії на щось путнього, я пішов на залізничий двірець, щоб поїхати до свого міста Бу́ффало

(Далі буде.)

Його апарат був уземлений до громозводу, що був на даху хати. Довгий час власник радіоапарату не мав ніякого клопоту з обєднання антени з громозводом. Але нещастя не тяжко собі випитати. Грім ударив у громозвід, перейшов до радіоапарату і вбив нещасного на місці.

З цього бачимо, які трагічні наслідки може спричинити незнання справи або теж легкодушне відношення до основних законів електротехніки.

Інж. *Р. К.*

Сталін важко занедужав.

ПАРИЖ, 2. 9. „Матен" подає сензаційну вістку, що **Сталін важко занедужав** на печінку. Мабуть лежить він у ліжку і не взяв навіть участи в представленню грузинського театру, що його спровадили на окреме побажання Сталіна. Одні джерела інформують, що Сталін перебуває вже в Москві, інші, що на Кавказі.

ЗАВОРУШЕННЯ В СССР.

„Матен" подає теж, що заворушення в СССР прибрали в останніх днях на силі. Всі заворушення зродилися на **національнім підложжі.** Про **заворушення на Україні** та про тайну організацію, що її відкрили в Воронежі ми вже інформували. Дальші вістки нотують подібні заворушення **в туркменській і узбекській републиці, в Казакстані й Азербейджані. Татари й грузини** теж мабуть ворохобляться. В Грузії буцімто підготовляли заговір на совітського комісаря Берля і хотіли проголосити уряд незалежної Грузії.

ТУГАЧЕВСЬКИЙ У НЕЛАСЦІ.

Відомий большевицький „командір" Тугачевський попав останніми часами в неласку Сталіна і Ворошилова. Вже від давна дивився на нього кривим оком Літвінов. В часі своєї поїздки до Парижа Тугачевський ввійшов у близький контакт із французькими військовими колами, що не подобалося московським верховодам, які орієнтуються на людовий фронт. Деяку ролю грають у цій неласці інтриги начальника київської округи Йони Якова.

Похорон пок. проф. Е. Перфецького.

Якою пошаною і щирою симпатією втішався пок. проф. Евген Перфецький та як страшенне заскочила українське громадянство вістка про Його нежданну смерть, вказував це найкраще той величезний здвиг української інтелігенції, що проводив Його в останній дорозі. В середу в 4. год. попол. зібралась на вул. Вірменській справжня еліта українського народу — директори й чільні представники всіх центральних установ, кількох представників УГІР, визначні представники всіх звань.

Перед відмаршем похоронного походу промовляв **радн. д-р І. Копач** від Управи Музичного Інституту ім. Лисенка. Довжезний похоронний похід провадив о. **пралат Л. Куницький** в асисті кільканацяти священників, м. ін. о. кан. д-ра Ю. Дзеровича, о. кан. Д. Лопатинського, о. кан. д-ра Лаби, о. кан. Кишакевича, о. д-ра Г. Костельника, о. д-ра І. Туркевича і ін. Над свіжою могилою промовляли: **о. прал. Л. Куницький, дир. Василь Барвінський** від учительського збору Вищого Музичного Інституту та всього музичного світу, та п. **Согор** від вихованків Музичного Інституту. Співав хор радн. Купчинського.

З важким серцем розходилась в півтемряві численна жалібна громада, свідома, що відійшла зпоміж нас рідко культурна й високо вартісна людина.

МІНІСТРА БЕКА ЗАПРОСИЛИ ДО НІРНБЕРГУ?

Паризький часопис „Інформасіон" містить цікаву інформацію, що польського міністра заграничних справ Бека **запросили на конгрес націонал-соціялістичної партії в Нірнбергу.** Їдуть туди теж польські журналісти, консервативні зі „Слова" б. посол Мацкевич і В. Студніцький.

У ПРАЗІ НЕ ВІЛЬНО ВИСТУПАТИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

ПРАГА, 2. 9. ПАТ. Молода ґенерація партії „Народня Єдність" хотіла зорганізувати в Празі маніфестацію під гаслом: „За оборону держави проти большевизму". Влада заборонила улаштування цієї маніфестації.

ПЕРЕМОГА НАЦ. ВІЙСЬК В АСТУРІЇ.

РАБАТ, ПАТ. Севільське радіо оголошує, що в Астурії повстанці пішли 15 км. вперед у напрямі Овієдо. Також у Сієра Ґвадарама пішли вони кільканацять км. вперед. На відтинку Теруелю перемогли націоналісти червону міліцію. Багато урядових відділів прилучилося вже на початку бою до повстанців. В Барсельоні розстріляли червоні 15 летунів, які відмовилися летіти. Червоні війська відступили й залишили на полі 15 вантажних авт. 2.800 крісів і 15 мотоциклів.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ЧЕРВОНОЇ НЕЛЮДЯНОСТИ.

БУРҐОС, ПАТ. Ґен. Кабанелляс вислав до президента міжнародного комітету Червоного Хреста протест проти бомбардування шпиталю, хоч він був виразно позначений знаками Червоного Хреста.

НА МАЙОРЦІ БЮТЬ ЧЕРВОНИХ.

ПАРИЖ, 2. 9. ПАТ. Червоні війська потерпіли на Майорці такі великі втрати, що каталонський уряд мусів вислати кілька кораблів, щоби забрали всіх ранених і недужих.

РОЗСТРІЛЯЛИ ЗАКЛАДНИКІВ.

ПАРИЖ, ПАТ. Закладників, що їх тримали червоні у форті Ґваделюпе, перевезли до Ірунy. Тут поставили їх перед воєнний суд, а вечором розійшлася поголоска, що їх усіх розстріляли, тому, що повстанці відкинули ультімат червоних. На вулицях і площах міста творилися жахливі сцени. Арештованих привязували до дерев, а відтак до них стріляли.

Комуністичні аґенти в Австрії.

БЕРЛІН, 2. 9. ПАТ. Німецьке інформаційне бюро подає, що австрійська влада викрила у Стирії комуністичну організацію, яка займалася набором охотників до еспанської червоної армії. Комуністичні аґенти приїхали з Чехословаччини. Охотників висилали до Еспанії через Швайцарію і Францію. Влада повела гостре слідство, бо надіються, що такі „наборові клітки" існують і в інших околицях Австрії.

ХИТРО-МУДРО.

Хто хоче помогти Рідній Школі, нехай вимагає при закупі готівкою „провірних бльочків Р. Ш.

Під стєнку.

ГЕНДАЙ, 2. 9. ПАТ. В Барсельоні розстріляли майора і 3-ох сотників за здогадну участь у повстанні. Один із арештованих сотник Льопес Вареля ранений був ще 19. м. м. і лежав аж до виконання присуду в лічниці. На час розправи перенесли його на салю в ліжку.

МАДРИД, 2. 9. ПАТ. Летуни червоних бомбардували Севіллю, Гренаду, Кадикс і Кордобу.

НОВИНКИ.

— **В Укр. Лікарськім Товаристві у Львові** 4. IX. ц. р. в год. 7. веч. перші пoвакаційні сходини членів. На сходинах читатиме працю д-ра Гриця Дмитрова п. н. „Автоуротерапія".

— **Вистава фортифікацій давнього Львова.** В дні 5. ц. м. відбудеться в ратушевій салі відкриття вистави фортифікацій давнього Львова, зреконструованих інж. Янушом Вітвіцьким. Під кінець буде висвітлена фільма, що представляє давні львівські фортифікації.

— **Свято книжки** влаштовує філія т-ва „Просвіти" в Бурштині в днях 13—20 вересня ц. р. Свято сполучене з виставою української книжки та народньої ноші.

— **Посвячення кравниці** відбулося 30. п. м. в забудуваннях св. Юра у Львові. Посвячення доконав о. прaлат Куницький. Кравниця, уладжена секцією будови школи ім. кн. Льва, має причинитися до приспішення будови нового шкільного будинку Рідної Школи на Личакові.

— **Поможіть доброму ділу!** Читальня „Просвіти" в Плаучі Великій, пошта Плауча Мала, звертається до всіх читалень в краю з проханням прийти їй з помічю у формі 2-золотової позички на будову „Народнього Дому". Сім літ ведемо боротьбу за право будувати свій дім і це потягнуло за собою непередбачений видаток у висоті 800 зол. Щойно тепер розпочали ми будову дому й знову нові трудноші впали з боку злади. Тому поможіть цею позичкою у скрутну годину, а ми Вам звернемо її пізніше, за що щиро дякуємо. Всі часописи просимо передрукувати цей зазив. За виділ читальні: Федько Максимів, голова, Іван Горобець, секретар. За Комітет будови: о. д-р В. Левицький, голова. Д. Горанджук, секретар.

— **Життя у Львові дорожіє.** В останніх днях ціни харчевих продуктів у Львові пішли вгору на 4 до 10 прц.

— **На слідах старинного Львова.** Підчас копальних робіт при вул. Легіонів відкрили останки давнього муру, що тягнувся здовж Полтви на просторі 100 метрів. Був це зовнішній, третій з черги оборонний мур, що окружав у давніх часах Львів. Бо найперше окружав місто сильний мур з баштами, опісля за ровом був усипаний земний вал, а врешті за руслом Полтви ще один мур, який саме відкопали. Добули величезні метрові камені, що творили складову частину цього муру, побудованого перед 300 роками.

— **Пошесть червінки.** В Кізлові, Озірній та в сусідних селах тернопільського повіту шириться пошесть червінки. Щодень стверджують нові випадки занедужань. Лікарі переводять охоронні щеплення.

— **Хто виграв 40.000 долярів?** Виграли такі числа: 40.000 дол.: 238367, 8.000 дол.: 400695, по 3.000 дол.: 933006 116702 542262, по 1.000 дол.: 712798 2322 547495 125986, по 500 дол.: 129845 1302263 1350044 1152378 676695 1088235 459400 92307 618803 10146; по 100 дол.: 1368463 799521 1035239 311220 112465 789519 430525 704073 1479077 1020217 1155313 463846 1141668 119944 575018 1002884 438226 887465 1481011 1273292 1376715 717572 681533 1125653 384673 13834482 895943 897043 1111820 698404 1457894 531918 1124754 1100689 1114435 339505 108627 98281 547502 24205 1122607 [illegible]689 1372291 577378 490850 475152 1450468 1256000 343853 1155834 531597 74019 1278157 1401945 1286685 88777 1015099 883546 216486 788410 732704 196412 685549 1089330 730323 130460 951379 946118 395429 25643 1116181 1247615 645064 463116 257860 1180145 72370 1372708 762698.

— **Електрифікація Хоросткова.** Повітова електрівня в Янові пов. Теребовля електрифікує містечко Хоростків копичинецького повіту коштом 30.000 зол. Електрифікацію фінансує воєвідське бюро фонду праці в Тернополі.

— **Смерть від поліцейської кулі.** У звязку з вісткою, яку подали ми за ПАТ-ом, про застрілення людини в Корчині Рустикальному біля Сколього, дістаємо з вродостойного джерела таке письмо: В ночі з 30. на 31. м. м. коло 11. год. вертався до дому від нареченої 23-літ. Дмитро Кирчів і поводився зовсім спокійно, як можуть ствердити свідки Володимир Лесишин та Ілько Карикорш, що був на громадській варті. Бити комусь шиби Кирчеву ані не снилося. Стрілив до нього ззаду постерунковий Зборовський, з якої причини, покищо невідомо. Куля попала хлопцеві в нирки і вийшла зпереду, так що тенеса вийшли на верх. Кирчів помер на місці. Було це недалеко ріки Стрия і Зборовський сказав до людей, що збіглися: „Занесьць го до ржекі, он еще оджиє!". Подія викликала серед населення відповідний настрій.

— **Краєва хроніка.** В Семаківцях пов. Снятин утопився Іван Мозак, що переїздив возом крізь Прут. Коні врятувалися. — У Братківцях пов. Стрий знайшли на громад. толоці тіло Якова Бравнштайна, закопане в землю, але так, що ноги виставали. На тілі були знаки від ударів. — В Колинцях пов. Товмач затроїлися три особи, напившись денатурованого спірту, яким угостив їх господар Микола Демків. — На терені громади Язловець пов. Бучач появилися стада диків, що нищать людям бульбу та кукурудзу. — Поліція в Ясенові Гор. біля Городенки виготовила карне донесення проти Івана Марусяка с. Гриця та Вас. Щура в Тишківцях, яким закидає, що мали засоби немонопольного тютюну. — На парохіяльному фільварку у Тишківцях біля Городенки згоріло 120 кіп пшениці, 50 кіп ячменю та 50 кіп жита, вартости 4.000 зол. — У Городенці згоріла хата та земні плоди Стан. Іваницького.

— **Ще арештування за Маківку.** 30. м. м. арештували Миколу Бердянського з Заплатина біля Стрия, за те, що буцімто підмовляв невідомих людей до побиття шевця зі Стрия Степана Гаврильця, коли цей вертався з Маківки. Гаврильця справді побили були до втрати памяти.

— **Розвязання читальні „Просвіти".** Повітове староство в Бродах розвязало читальню „Просвіти" ім. Франка в Чехах, що має поверх 150 членів, під замітом, що в ній велася протидержавна акція.

— **Пожежа в Станиславові.** В тартаку Сафріна при вул. Шкарповій вибухла пожежа в галі машин і швидко поширилася, загрожуючи поважно сусіднім будинкам. Завдяки енергійній рятунковій акції пожежу вдалось завчасу зліквідувати. Шкода значна.

— **Протижидівські події в корінній Польщі** не переводяться. До мешкання Янкеля Борнштайна в Гліницах біля Пшитика вдерлися в ночі замасковані люди й палками та ножами поранили його тяжко на цілому тілі. Борнштайна відставили до шпиталю в Радомі. Був це акт пімсти за зізнання, які він зложив як свідок у недавному процесі з приводу жидівських погромів.

— **Великі еміграційні ошуканства** викрито на терені Польщі. На польсько-німецькій границі арештовано недавно Антона Манька чи Маньковського, що мав у Парижі і Ліль обманчиве вербункове бюро для емігрантів, від яких видурив кількасот тисяч франків у формі зачетів на кошти переїзду до Франції та інших країв. Судова влада у Варшаві розвела слідство на великі розміри не тільки в Польщі, але й у Франції.

ДИВОГЛЯДИ.

ДОМИ ЗІ СКЛА.

Доми зі скла не новинка, тільки досі не будували ще великих будівель. В Толедо (Зединені Держави) закінчили будову скляного дому. Всі стіни зроблені зі скла і дають багато світла. Тому, що вони матові, крізь них нічого не видно. В цілім домі нема вікон. Одинокою хибою це те, що скло не пропускає повітря. Щоби усунути цю недостачу, заложили в цілім домі цілий ряд вентиляторів. Прегарно виглядають такі доми в ночі. Цілі освітлені уявляють собою немов якусь ледячу гігантичну будівлю. Скляні доми знаменито зберігають тепло

Дописи.

ТОВСТЕЧЧИНА.

— **Будова церкви.** Місто Тлусте не має від довшого часу церкви, стара розібрана перед роками, богослуження відправляється у тісній каплиці, величава церква в будові ще зперед війни. Місто Тлусте, де колись було ледви кілька осіб латинського обряду, виказує тепер значний відсоток латинників. Теперішній завідатель парохії о. А. Навольський, взявся дуже енергічно за докінчення церкви і є надія, що це йому вдасться.

Недостача відповідного приміщення для наших установ. Наше місто відчуває дуже недостачу власного дому, де моглиб приміститися всі наші установи. П.С.К. приміщується у найменому домі, в одній кімнаті, де є його канцелярія, а рівночасно канцелярії філії „Сільського Господаря" і філії Т-ва „Просвіта". Збіжевий склад, що в останньому році, завдяки енергії і працьовитости директора П.С.К. Е. Гамотюка, розвинувся до належної величини, потребує конче відповідного льокалю. Треба згадати, що в складі П.С.К. збуває збіжа багато мазурів-кольоністів.

Язва слоти. Цьогорічний серпень відзначився незабутною від давніх часів скількістю опадів. На щастя вчасні жнива причинилися до цього, що селяни майже все збіжа забрали з поля. Одначе фільварки потерпіли величезні шкоди, головно в ячмені, на який нагло піднеслася ціна.

Будова Народних Домів. В цьому році оживилося змагання в кожнім селі мати відповідний дім, де моглиб поміститися всі наші установи. Не зважаючи на загальне зубожіння та крізу, побудовано такі доми в Цапівцях, Слобідці, Дорогичівці та Хмелевій, а будують у Полівцях. Що правда ще вони не зовсім викінчені, а всеж таки вистави не відбуваються вже по стодолах, а у власних домівках. Також кооперативи мають приміщення у самому центрі села.

—o—

Спорт.

Станиславів, 30. VIII.

ПРОЛОМ — СТШЕЛЕЦ (БРОШНІВ) 4:2 (2:1).

Ворота добули: Урсакий II (2), Дзюба і Андрийшин II (з карного). 30. серпня 1936 — це в життю Українського Спортового Товариства „Пролом" у Станиславові дата переломова. Це мала проломівська Олімпіяда! Фінальні, вирішні змагання за вхід до кляси А вимагали від одинацятьох наших хлопців стільки олімпійського завзяття, жертвенности й самоопанування, що таке найменування недільних змагань — це ніяк не перебільшення. І наші хлопці не завели! З правдивим вогнем кинулись вони на супротивника з першого моменту гри й наступали на його ворота повних 90 мінут, дарма, що суддя п. Вільдер (позатим зовсім обективний) подбав за те, щоб наша дружина грала 70 мінут з десятьома людьми (безпідставне виключення Пюти). Та ще маленький причинок: оперований на руку (так) чо Андрийшин І., хворі Багриновський і Якібчук [illegible] з себе стільки зусилля, що перед ним мусить „скинути капелюха" всякий. Вони виявили себе справжніми олімпійцями, вартими наслідників. До цієї категорії слід ще зарахувати підбитих у часі гри Ліськевича й капітана Керникевича. Тож не диво, коли після скінчення гри розентузіязмована тисячка глядачів грянула на грище й високо понад головами розцвіли червон. маками костюми „Зайка" (воротаря), стрільців воріт: Урсакого II., Дзюбаа, Андрийшина II. і шістьох оставших.

Браво, хлопці! 3. травня 1936 заповіли (на проломівськім свяченім), що цього року ввійдуть до кляси А. 30. серпня 1936 слово сталося тілом. **О. Новицький.**

СК РУСЬ ПОШИРЮЄ СВОЄ ГРИЩЕ.

СК Русь-Ужгород, перша дружина якої змагається тепер з елітою чеських спортових дружин у рямках мистецтв державної ліги, приступила до розбудови й поширення свого грища, яке показується тепер за мале. Напр. на вирішних змаганнях за вхід до ліги з СК. Батя-Злін було 8.000 глядачів — більше на грищі Руси не міститься і тому тисячі охочих відійшли від кас з нічим, бо через відсутність місця не можна було продавати більше білетів. Зрештою і лігові приписи є того роду, що СК. Русь мусить розбудувати своє грище так, щоб воно з кожного погляду відповідало приписам. Одночасно провід клюбу заходиться коло скріплення дружини новими грачами. На всі ці потреби клюб потребує близько 100.000 чеських корон і з цією метою появився заклик управи клюбу до всього закарпатського громадянства, щоб воно поспішило з датками на згадані ціли на адресу: Підкарпатський Банк в Ужгороді (чекове конто Руси).

При цій нагоді згадаємо, що після здобуття місця в держ. лізі СК. Русь дістала сотні телеграм і привітів з цілого Закарпаття та інших українських земель. З Галичини, як нам відомо, вислали привітні письма тільки деякі спортові товариства, хоч повинні це були зробити всі українські спорт. товариства без винятку. Згадаємо що ще не пізно і ті спортові організації в Галичині, які з якихнебудь причин не привітали досі наших закарпатських братів з їх величавим успіхом, що має зрештою своє ширше значіння і для нашого народу як цілости, повинні це зробити негайно. Дбаймо завжди про те, щоб ділити з усіми нашими братами в яких державах вони не жилиб, їх радощі та їх горе!

КРАЄВІ ЛЕГКОАТЛЕТИЧНІ ЗМАГАННЯ.

Провід с. с. „Плай", як організатор краєвих легкоатлетичних змагань, повідомляє, що краєві легкоатлетичні змагання **відбудуться в суботу 5. й неділю 6. вересня на площі Сокола-Батька.**

Програма змагань така:

Субота, 5. 9., год. 16.15: передбіги 100 м. мужч. і 60 м жінок, скок угору жінок, стусан кулею мужчин, 800 м. мужчин, передбіги 100 м жінок, фінал 100 м. мужчин, мет ратищем жінок і скок жердкою мужчин, гонці 4×400 м. мужчин, 4×200 м. жінок, 10.000 м.

Неділя, 6. 9., год. 9.30: передбіги 200 м. мужчин, фінал 60 м. жінок, скок угору мужчин, вдовжінь з місця жінок, 1500 м. мужчин, мет диском мужчин, фінал 100 м. жінок, передбіги 4×100 м. мужчин, стусан кулею жінок, скок удовжінь мужчин, передбіги 200 м. жінок і 400 м. мужчин.

Неділя, год. 15.15: фінал 200 м. мужчин, гонці 4×100 м. жінок, трискок, мет диском жінок, фінал 200 м. жінок, фінал 4×100 м. мужчин, скок удовжінь жінок, фінал 400 м., мет ратищем мужчин, 800 м. жінок і 5.000 м. мужчин.

ЩЕ ПРО ЗМАГАННЯ ЗОРЯ — ЛУГ.

До рецензії з цих змагань (див. „Діло" ч. 195) дістаємо від судді цих змагань п. м-ра В. Жовніра таке вияснення:

Заміти під адресою „Лугу" як господаря змагань і моєю як судді зовсім неслушні. „Луг" зголосив ці змагання, як звичайно, до ВСС, але визначений союзний суддя не прийшов. Тоді я, як провідник секції копаного мяча „Лугу" запропонував капітанові „Зорі" на суддю п. Сиротюка, знаного змагуна „України". Та п. С-н, капітан „Зорі", заявив мені, що волить, щоб я суддював ніж мав би суддювати п. Сиротюк.

Щодо трьох подиктованих мною карних, нібито незавинених, то справа представляється так: Всі обективні глядачі цих змагань стверджують, що „Зоря" грала дуже гостро і жертвою тої гри впало кількох змагунів „Лугу", з яких одного знесли з грища. „Луг" грає вже повні два роки і хоч грав досі кільканадцять змагань, то ще не мав такого брутального противника. В таких обставинах нема що дивуватися, що були подиктовані аж три карні. А які ці карні були правильні, то свідчить найкраще факт, що напр. по першім карнім, якого завинив оборонець Миськів, копаючи ззаду змагуна „Лугу" на карнім полі, пересунено Миськова негайно до помочі. Тим самим признала дружина „Зорі", що Миськів грає небезпечно. По змаганнях деякі змагуни „Зорі" самі признавали, що грали за гостро і що карні були оправдані.

Щож до самого рівня мого суддювання, то не маю ніяких претенсій на високо-кваліфікованого суддю й оцінку цього залишаю обективним видцям цих змагань.

М-р В. Жовнір.

Театри

Український Нар. Театр. ім. І. Тобілевича.

Тлусте:
3. IX. Циганський барон.
4. IX. Сорочинський ярмарок.
6. IX. Дівча з Маслосоюзу.
7. IX. Лев в Абісинії.

Торське:
5. IX. год. 8. веч. Дівча з Маслосоюзу
6. IX. год. 3. попол. Сорочинський ярмарок.

З Тлустого іде театр до Чорткова і Копичинець.

Великий Театр:
Середа, 2. IX. год. 8. веч. „Пані пресесова".
Четвер, 3. IX. год. 8. веч. „Пані пресесова".

Театр Ріжнородностей:

Нечинний.

Цирк Станевських
(вул. Пелчинська)
щодня початок вистави в год. 8.30 веч. У вівторок, середу, суботу й неділю по дві вистави: в год. 4.30 попол. і в год. 8.30 вечером.

Кіна.

АПОЛЬО: „Сто потіх" ам. комедія з Еді Кантором.
АТЛЯНТИК: „Рітмайстер фон Верфен".
ВАНДА: „Пекло", „Вибухова бальонцинка".
ГРАЖИНА: „Сон літньої ночі" Шекспіра з музикою Мендельзона.
КАСІРО: „Робін Гут із Ельдорадо"
КОПЕРНИК: „Маю 19 літ", „Той, що знає", „Містер і пані Шерльок Гольмс.
МАРУСЕНЬКА: „Серця зі сталі".
МЕТРО: „Розсміяні очі" з Шерлі Темпль і додатки.
МІРАЖ: „Буря над світом", Пат і Паташон як „Бездомні".
МУЗА: „Касіно де Парі" з Аль Джонсоном, „Кіднапери".
ПАКС: „Анна Кареніна" з Гретою Гарбо.
ПАЛЯС: „Залога".
ПАН: „Віденський вальс".
РАЙ: „Їх Ексцеленція бабуся".
СВІТ: „Тайна малої Шерлі".
СТИЛЕВЕ: „Його Величність пан шофер".
ТОН: „На згарищах щастя".
УТІХА: „Дерев'яні хрести" на осн. Доржелеса і ревія „Мельодії Львова".
ХИМЕРА: „Малий король".

ФОТОПЛЯСТІКОН.

(пл. Марійська 5.)

Венеція.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 3. вересня 1936

Відень (506,8) Спів, Тавше барит., 19.30 Симф. концерт, **Прага** (249,2) 16.10 Пісні до поем Прохаски, 22.50 Камер. твори Бетовена, **Париж** (1648) 11.00, 12.15 Легка музика, 16.30 Давні пісоньки, 17.00 Театр Уяви, 20.45 Симф. концерт, **Білгород** (437,3) 17.00 Арії та пісні, 18.20 Нар. пісні. **Берлін** (356,7) 16.00 Розривк. пополудне, 19.15 Форт. ресітaль, 21.00 Настроєві мельодії, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Музика, 18.00 Концерт, **Кельн** (555,0) 14.45 Гайднові твори, 17.30 Молодь грає і співає, 20.10 Розр. концерт, **Мінхен** (405,4) 10.00 Нар. пісоньки, 22.45 Форт. ресітaль, **Будапешт** (549,5) 13.00 Нар. пісоньки, циг. орх., 18.00 „Гіль-Баба" оп. Гуски, 22.00 Сальон. музика, **Міляно** (368,6) 11.30 Розр. музика, 17.15 Вок. концерт, 20.40 „Паседжата нотурна" ком. Гасперінія, **Рим** (420,8) 13.10 Орх. концерт, 17.15 Вок.-інстр. концерт, 20.45 „Фаворита" оп. Доніцетія.

Пятниця, 4. вересня 1936.

Відень (506,8) 12.00, 13.10 Концерт, 19.10 Концерт штрасбурського катедр. хору, Рокита сопран, 21.10 Форт. ресітaль Льва Сіроти, 22.10 Популярні австр. мельодії, **Братислава** (298.8) 15.10 Пісні Губая і Кодалія, **Прага II** (249,2) 19.20 Концерт військ. орх., 20.00 Чеські нар. пісні на діт. хор, **Париж** (1648) 16.30 Концерт солістів і орх., 18.00 Словно-муз. авд. для дітей, 20.45 „Пісні кохання" муз. ком. Шуберта-Берта, **Білгород** (437,3) 13.15 Нар. пісні, 18.00 Нар. музика, 18.30 Сп. ресітaль, 19.50 Сольо на обої, **Берлін** (356,7) 8.20 Форт. музика, 9.30 Веселий поранок, 14.15 Легка музика, 18.30 Вок. концерт, 20.10 Пісні та радіосценки, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Музика, 15.35 Дівчата співають, 21.00 Шубертівський концерт, **Мінхен** (405,4) 17.00 Солісти, 18.00 Популярний концерт, **Будапешт** (549.5) 13.50 Спів, віольончеля, 17.30 Нар. пісні, 20.35 Концерт оп. орх., 22.00 Сальон. музика, **Міляно** (368,6) 11.30 Легка музика, 20.40 17.15 Танк. музика, 20.40 Скрипка, **Рим** (420,8) 13.15 Легка музика. 20.40 „Прімароза" оп. Пієтрія.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 3. вересня 1936.

6.30 Раніщня авдиція, 6.33 Руханка, 7.50 Музика в гр. пл., 7.30 Програма на завтра. 7.35 Трохи інформ., 7.40 Музика з гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Шуберт: Віденські вечорі, гр. пл., 12.23 Стилізований танок, 14.30 Оперетка з гр. пл., 15.30 Господарські вістки, 15.45 „Гокус-покус, Домінікус": Чарівницькі листи, 16.00 Концерт орх., 16.45 Устрій новочасних держав і нар. оборона: Росія, 17.00 Концерт орхестри мандолінистів, 17.25 У танковому ритмі: Ресітaль на віолі в супр. фортепіяну, 17.50 Так було колись кожного літа, 18.00 Сільва рерум, 18.05 Торги у Львові, 18.15 Французька музика в гр. пл., 18.25 Мужицькі поезії Ів. Мазура, 18.55 Програма на завтра, 18.40 Рекламовий концерт, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Театр Уяви: „Сварливість і впертість" ком. Ол. Фредра, 19.30 Нар. капеля, рецитації, 20.30 Технічна скринька, 20.45 Вечірній денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Пісні у вик. А. Шлемінської в супр. форт., 21.30 Форт. ресітaль, 22.00 Спорт на Поморі, 22.10 Спортові вістки, 22.15 Легка й танк. музика; у перерві в год. 22.50 Останні вістки, 23.00 Закінчення авдиції.

Пятниця, 4. вересня 1936.

6.30 Раніщня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Військові марші у вик. орх., 7.20 Раніщній денник, 7.30 Програма на сьогодні, 7.35 Трохи інформацій, 7.40 Музика в гр. пл., 11.30 Для шкіл: Вже по вакаціях, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Туристичний інформатор, 12.08 Життя товариств 12.13 Полудневий денник, 12.23 Музика в гр. пл., 14.30 Легка музика з гр. пл., 15.30 Господарські вістки, 15.45 Гутірка з хорими, 16.00 Концерт орх., 16.45 Репортаж із Полісся: Осадництво та меліорація, 17.00 Концерт солістів, спів, форт., 17.30 Спортовий порадник, 18.00 Луцьк гордий, 18.10 Сонати з гр. пл., 18.25 Програм. скринька, 18.35 Програма на завтра, 18.40 Реклям. концерт, 18.45 Гутірка бюра пропаганди радія, 18.50 Бюро студій розмовляє із слухачами, 19.00 Розр. музика: у перерві в годин. 20.30 „Відпустка" гумореска. 20.45 Веч. денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Концерт симф. орх., 22.00, 22.10 Спортові вістки, 22.15 „Півень запіяв кукуріку" муз. авд., капеля, пісоньки, гармонія, хор; у перерві в год. 22.55 Останні вістки, 23.00 Закінчення авдиції.

Радіокутик.

РАДІО МОЖНА ЗРОЗУМІТИ.

Інформація в телеграфічному стилі.

Один знаний фізик, якого підчас гостини спитала його сусідка, як властиво „ділає" радіо — дав таку відповідь:

— „Коли наш господар, маючи намір виголосити тоаст, вдарив ножем об склянку, то надав їй тимсамим ритмічні тремтіння. Повітря довкола склянки тремтить так само, і ці тремтіння доходять до наших ух, викликаючи враження звуку. Повільніші тремтіння чуємо, як низькі тони, частіші — як високі тони.

Коли йде про радіо, то ці тремтіння переймає мікрофон, де знаходиться тоненька плитка, так зв. мембрана, що тремтить у такт музики або людської мови. Ритм цих тремтінь впливає на зміну напруги електричного струму, який є відповідно до тремтінь мембрани сильніший або слабший. Перепускаючи цей струм через цівку електромагнета, змінюємо в залежности від його напруги силу ділання магнету. Цей магнет може таким чином притягати слабше або сильніше мембрану, тобто впроваджувати цю тоненьку плитку в частіші або повільніші тремтіння, які сприймає наше вухо як високі або низькі тони.

В радіофонії не перепроваджують струму з мікрофону до слухачів при помочі дротів, тільки при посередництві промінювання висильної стації. Це промінювання є відміною світляного промінювання, яке переходить навіть величезні віддалі, напр. від зірок до землі.

Електричного промінювання, або так зв. електромагнетичних хвиль, ми не відчуваємо нашими змислами в протилежність до звичайних промінів, які бачимо. Коли електромагнетичні хвилі зустрічають сприймальну антену, то збуджують у ній електричний струм, який змінює свою напругу в такт тремтінь струму у висильній антені. Цей струм не надається безпосередньо до порушення мембрани слухавок або голосника, однак ми можемо його при помочі радієвих ламп відповідно змінити і змінити на кілька тисячей разів, так що мембрана голосника тремтить аналогічно до тремтінь мембрани мікрофону в студії висильної стації".

— „Це все дуже добре, пане професоре, але як це робиться, що зпосеред промінювання ріжних стацій я можу собі вибрати ту, яку хочу?"

— „Візьмім напр. кольоровий малюнок і придивімся йому через червоне скло. Всі червоні місця малюнку будуть ясні, а решта барв будуть рівномірно темними. Коли подивимося через зелене скло, то червона барва зробиться темнішою, зате зелені місця малюнку яснішими.

При помочі такого барвного фільтра можемо зпосеред багатьох барв вибрати ту, про яку нам йде в цей момент.

Подібний фільтр знаходиться в радіоапараті, тільки що він схоплює не барви, а відповідну довжину електромагнетичних хвиль.

Кожна висильна радіостація має ніби власну електричну „барву", означену довжину електромагнетичної хвилі, яку ми при помочі фільтра, тобто спеціяльного уряджения, витягаємо з барвного образу всіх стацій. Чим стараніше виконано цей фільтр, тим більш „селективним" є приймач".

Чиж це не просте?

БІРЖА.

Варшава (ПАТ)

ГРОШІ.

Купно — продажа: Бельги бельг. 89.85—89.45, Доляри американські 5.32 — 5.29, Доляри канад. 5.31 — 5.28, Фльорени голянд. 361.52 — 358.80, Франки фр. 35.05.50 — 34.89,50, Франки шв. 173.55—172.75, Фунти англ. 26.81 — 26.65, Гульдени данціґські 100.20 — 99.80, Корони чеські 20.10—19.70, Корони данські 119.69, 118.85, Корони норв. 134.33—133.65, Кор. шв. 148.23—137.25, Ліри італ. 36.50—34.50, Марки фінл. 11.83—11.60, Марки нім. 138 — 133 Шил. австр. 99 — 98. Марки нім. срібні 140—144.

Акції.

Банк Польський 96.59—95.50—96, Ліль-поп 12.50, Стараховичі 32.50—32.75.

Папери.

3 інвест. 1. ем. 62, 2. ем. 61, 5 прц. ал. 45.25—45.50, 7 прц. стаб. 49 - 49.50.

Заставні листи.

5 прц. Л. З. Б. Г. 48—50, 4 прц. Л. З. Бк Г. 38.50—40. 4 і пів прц. Л. З. Бк Гіп. 41—44, 4 прц. ТКЗ. 38.50—40, 4 і пів прц. ТКЗ. 40— 42, 4 і пів прц. БГК. 62.50—65, 4 прц. БГК. 61.50—65.

Долярівка 48.00—49.00, 3 інвест. 1. ем. 60—63, 2. ем. 61—64

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що від дня 2. вересня ц. р. кооперативам платив зальоко Львів.

1 кг. масла десерового бльок. без опакування	2.10 зол.
1 кг. масла десер. бочкового включно з бочк. опакуванням	2.15 „
1 кг. масла експорт. включно з експортовим опакуванням	2.20 „
1 л. молока	0.12 „
1 к. яєць	2.50—2.55 „

Тенденція на масло, молоко слаба, на яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що в дні 2. IX. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвір'я птахорізні „М. С." у Львові, (пл. Більчевського ч. 3) такі ціни:

Курята І. кл. щойно від 0.80 кг. вгору	0.85 „
Курки без острі́г І. кл. щойно від 170 кг. вгору	1.10 „
Качки молоді, товщені І. кл. щойно від 1.60 кг. вгору	0.85 „

Ціни денні.

Приймає птицю тільки першої кляси. Гірших сортів рішуче не приймає.

ОПОВІСТКИ.

Замість квітів на домовину Незабутнього бл. п. проф. Евгена Перфецького складає 5 зол. на хлопячу школу ім. Тараса Шевченка у Львові — Рідня ігнатів. 2625

Ярослава з Зінкевичів і Омелян Кушнірі замість повідомлення про своє вінчання складають на Рідну Школу 5 зол., на Укр. Інвалідів 5 зол. і на шпиталь ім. Митрополита Шептицького 5 зол. 2631

До Вп. Передплатників

Атлясу України

і суміжних країв. Повідомляємо що перший випуск вислали ми тільки тим, хто вплатив найменше три рати (9 зол.). Цілість будемо висилати тільки по вплаті всієї належности.

Пригадуємо, що з удогіднень (дарова окладинка і оправа) зможуть користати тільки ті ВП. Передплатники, що вплатили готівку, або ті, що не будуть залягати із щомісячними ратами. Тому просимо негайно вирівняти залеглі вплати і не наражуватися на кошти упімнень та втрату удогіднень.

По закінченню друку продажна ціна атласу буде підвищена.

В-во „Український Видавничий Інститут" Львів, вул. Ґродзіцьких 1.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.